

๘
สถาปนาสมเด็จพะระสังฆราชา
ใช้พระแทนเศวตฉัตร สังฆราชา

พระสังฆราชองค์ที่ 20

เจ้าคุณสังฆราชองค์ที่ 17

สถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ใช้พระแท่นเศวตฉัตร สั

เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560

ได้มีบันทึกข้อความส่วนงานราชการ “งานเครื่องสูงและกลองชนะ ฝ่ายราชูปโภค กองงานราชพิธี” ทำหนังสือถึง “พระเทพวิราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์ทำเทียม) “ขอยืมพระแท่นเศวตฉัตร” โดยมีใจความสำคัญว่า

ด้วยงานพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชจะมีขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ แต่เนื่องจากพระแท่นเศวตฉัตรของหลวงได้ดำเนินการบูรณะนั้นแล้วเสร็จไม่ทันกาล งานเครื่องสูงและกลองชนะ จึงกราบนมัสการมาเพื่อขอยืมพระแท่นเศวตฉัตรประจำตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช มาตั้งในงานพระราชพิธีดังกล่าวนี้ เมื่อเสร็จการจะคืนพระแท่นเศวตฉัตรโดยเร็ว ลงชื่อ นายสรรัช เทียมทวีสิน ที่ปรึกษาสำนักพระราชวัง ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการพระราชวัง

“พระแท่นเศวตฉัตร” ที่งานเครื่องสูงและกลองชนะ ฝ่ายราชูปโภค กองงานราชพิธี ทำหนังสือขอยืมมาใช้ในพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 20 นั้นเป็นของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 17 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ) ทรงดำรงตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. 2515 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดำรงตำแหน่งอยู่ 1 ปีเศษ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2516 สิริพระชันษาได้ 77 ปี

พระแท่นเศวตฉัตรประจำตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ทั้งในอดีตถึงปัจจุบันมีจำนวนถึง 19 พระแท่นเศวตฉัตร มีใช้มาแต่เฉพาะวัดโพธิ์นี้แห่งเดียวในการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ทรงได้พระราชทานสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชไปแล้วทั้งสิ้น

พระแท่นเศวตฉัตรจำนวน 19 พระแท่น ประจำองค์สมเด็จพระสังฆราชทั้ง 19 พระองค์ มีดังนี้

1.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ศรี) ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ในรัชสมัย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

2.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ศุข) สถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อ พ.ศ.2337

3.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (มี) สถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ สถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

4.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) สถิต ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเมื่อ พ.ศ. 2363

5.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ค่อน) สถิต ณ วัด

มหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อ พ.ศ. 2365

6.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) สถิต ณ วัดราชบูรณะราชวรวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2386

7.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส สถิต ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ได้รับการสถาปนาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2394

8.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ สถิต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.2434

9.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสสเทโว) สถิต ณ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2436

10.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สถิต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2453 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

11.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ได้รับมหาสมณุตตมาภิเษกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2465

พระสังฆราชองค์ที่20

ตจฺฉัตร สังฆราชองค์ที่17

มหาธาตุยวราชรังสฤษฎิ์ ได้รับการสถาปนาในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อ พ.ศ. 2365

6.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) สติธ ญ วัดราชบูรณะราชวรวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2386

7.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส สติธ ญ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ได้รับการสถาปนาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2394

8.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ สติธ ญ วัดบวรนิเวศวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2434

9.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทโว) สติธ ญ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2436

10.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สติธ ญ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2453 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

11.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ได้รับมหาสมณุตตมาภิเษกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2465

เครื่องพระยศสมเด็จพระสังฆราช

พระสังฆราชแห่งประเทศไทยเรียกว่า สมเด็จพระสังฆราช คือ พระประมุขแห่งคณะสงฆ์ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยทรงสถาปนาให้ดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก

ในพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช จะทรงมีเครื่องพระยศประกอบพระอิสริยยศ สมเด็จพระสังฆราช ดังนี้

- 1.พระแท่นราชบัลลังก์ภายใต้เศวตฉัตร 3 ชั้น
- 2.พัดยศสมเด็จพระสังฆราช
- 3.บาตร พร้อมฝาบาตร เชิงบาตรถมบัต
- 4.พานพระศรี ถมบัต
- 5.ขันน้ำและพานรอง ถมบัต
- 6.คนโท ถมบัต
- 7.พระสุพรรณศรี ถมบัต

12.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสฺสเทโว) สติธ ญ วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2481

13.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สติธวัดบวรนิเวศวิหาร ได้รับการสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร เมื่อ พ.ศ. 2488

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มีการสถาปนา สมเด็จพระสังฆราชตั้งแต่ลำดับที่ 14 ถึง 19 รวม 6 พระองค์ โดยมีการจัดสร้างพระแท่นเศวตฉัตร 6 พระแท่น ดังนี้

14.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภโณ) วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร

15.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย) วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

16.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐายี)

8.พระสุพรรณราช ถมบัต

9.หีบตราพระจักรี ถมบัต

10.ปิ่นทรงกลม 4 ชั้น ถมบัต

11.กาทรงกระบอกร ถมบัต

12.หม้อล็กจั่น ถมบัต

13.กระโถน ถมบัต

เมื่อสิ้นพระชนม์จะทรงได้รับเครื่องประกอบพระอิสริยยศ ได้แก่

- 1.พระโกศกุดั่นน้อย (หรือ มากกว่า)
- 2.พระเศวตฉัตร 3 ชั้นกางกั้นพระโกศ
- 3.เสด็จสงน้าพระศพ
- 4.รับพระราชทานเพลิงพระศพ
- 5.เครื่องประโคมสังข์ แตรงอน แตรฝรั่ง กลองชนะ จ่าปี จ่ากลอง

วัดมกุฏกษัตริยารามวรวิหาร

17.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

18.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร

19.พระแท่นเศวตฉัตร ของ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นพระแท่นที่มีอายุการสร้างน้อยที่สุด แต่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม วัดที่มีพระแท่นเศวตฉัตรมากกว่า 1 พระแท่น อันเนื่องจากวัดนั้นเคยมีสมเด็จพระสังฆราชสถิตอยู่มากกว่า 1 พระองค์ เช่น วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม มีพระแท่นเศวตฉัตร ของสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ก่อน 2 พระแท่น

พระแท่นเศวตฉัตรซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหารก็มีถึงจำนวน 4 พระแท่น เพราะเคยมี สมเด็จพระสังฆราช ครองอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหารนี้ถึง 4 พระองค์